

Rättvisa mot djuren!

Ströskrift, utgifven af föreningen „Djurvännerna“.

Redigerad

af

Volmar Lindman o. Constance Ullner.

Något, som vi människor ofta glömma, är, att hvart och ett djur, som lefver på jorden, har kommit till för ett visst ändamål. Det har en plats att fylla, ett värk att utföra.

Om vi alltid minnas det, då skola vi behandla djuren bättre än vi nu göra. Vi skola lämna fågelbona i fred, icke förstöra ägg och ungar. Vi skola, t. o. m. när det är frågan om så kallade skadedjur, behandla dem med skonsamhet, och när det gäller att döda dem, skola vi då alltid göra det så hastigt och för djuren smärtfritt som möjligt. Och när vi förflytta djur från ett ställe till ett annat, vare sig det sker sjöledes eller landvägen, må vi då alltid göra det varsamt och omsorgsfullt, så att djurplågeri undvikes. Må vi t. ex. aldrig inpacka för många fjäderfän i en korg, så att djuren skada och pina hvarandra. Må vi icke låta nötkreaturen timalt svälta och frysa, då de äro stadda på väg. Och när kor eller oxar ledas fram och ej vilja gå vidare, må vi då ej tvinga dem med våld, hugg och slag, utan om möjligt med vänliga ord. Nyligen sågos två karlar drifva en stor tjur ned på en liten spång, som ledde öfver ett bredt vatten. Tjuren stretade emot, var rädd och ville ej gå vidare. Karlarne skreko och piskade det arma djuret obarmhärtigt. Då kom en ung kvinna emot dem, stannade och bad männen förhålla sig tysta. Därpå tog hon fram sin näsduk, som hon lät männen binda öfver tjurens ögon, så att den intet såg, och så tog hon några brödstycken ur sin väska. Sedan tjuren fått äta ett par bitar, gick hon förut

med ett stycke bröd i handen, och tjuren, som kände lukten af brödet, följde lugnt efter och kom så utan någon svårighet öfver hela spången.

Var äfven försiktig med svin och grisar, då de skola forslas från ett ställe till ett annat.

Låtom oss aldrig glömma den stora tacksamhetsskuld, i hvilken vi stå till djuren, framför allt till våra husdjur. Huru löna vi väl dem för alla de många tjänster de göra oss? Ofta med otack.

Tänk t. ex. på hästen. När han är trött efter ett lifslångt, troget arbete, då sälja vi honom på marknaden, då byta vi bort honom utan att fråga efter huru han får det — utan att tänka på, att hugg och slag kanske skola träffa honom under hans lifs senaste stunder. Vi sälja hästen ofta i öfverilning, obetänksamt nog. Låtom oss tänka på i hvilket tillstånd körsvennen ofta befinner sig på marknaden!

Det finnes två skamfläckar, som ännu vidlåda mången af Finlands folk: *dryckenskap* och *djurplågeri*. Den ena är ofta en följd af den andra, den ena synden gifver upphofvet till den andra.

Men hvem får väl lida mest af dryckenskapens olyckliga följder, människan, som väl skulle förtjäna straff för att hon glömt sig och druckit för mycket, eller det oskyldiga djuret, som uppfyllt alla sina plikter? Här får den oskyldiga lida. Djuret, den villiga, goda hästen, får lida, får uthärda hugg och slag, hunger och törst, ja, får ofta med lifslånga lidanden plikta för människans dårskap. Sådant är upprörande och orätt. Människan skall visst äfven en gång få komma att lida för sina orätta handlingar, om ock ej nu *genast*. Hon drager ett stort ansvar öfver sig. »Såsom du sår, så skall du ock uppskära», heter det.

Låtom oss då alla arbeta på att aftvätta de fula fläckarna från så mångens rykte. Bort med dryckenskap och djurplågeri!

Med omtanke och god vilja kunna vi göra mycket för hästens trefnad och välbefinnande. Se här några regler, som vi gärna kunna lägga på minnet:

Bygg ljusa stall!

Håll krubban ren!

Se till, att luften är frisk i stallet!

Tag bort resterna från föregående måltider och se till, att hästens foder aldrig har en obehaglig, sur lukt!

Rykta hästen och håll den ren!

Se till, att hästen har halm eller torfströ att hvila på!

Se till att selen passar på hästen!

Ryck ej hästen i munnen!

Begagna aldrig kalla betsel! De bränna som eld i hästens mun och förorsaka ofta plågsamma sår.

Kör sakta i backarna!

Begagna hästtücke vintertid!

Den häst, som skötes med omsorg, kan göra tjänst under många flere år än den, som behandlas illa.

En stor del af det som sagts om hästens vård, kan äfven tillämpas på andra djur, t. ex. på nötkreaturen. Låtom oss icke glömma, att renlighet, frisk luft och ljus äro lika nödvändiga för djurens som för människornas trefnad.

Ett missförhållande, som man ofta ger akt på i vårt land är, att man vintertid under månadtal kan hålla nötkreaturen instängda i ett trångt och mörkt fähus utan att unna dem den minsta rörelse. Däraf blifva deras ben styfva, så att de om våren, då de släppas ut, lätt kunna bryta dem af sig, och dessutom blifva deras ögon sjuka och ljusskygga. *Minst en gång i veckan böra nötkreaturen släppas ut och tillåtas att åtminstone gå några hvarf kring sin bostad.*

Får och svin egnas ofta för ringa omsorg. Man tror t. ex. att svin trifvas bäst i orenlighet. Detta är en villfarelse. Svinets hud spricker af solens varma strålar, därför vältrar den sig i dyn — men söker hellre rent vatten, om sådant finnes till hands. Och ganska kloka äro svinen äfven, ehuru man gifvit mindre akt på dem än på andra djur. Af dem, liksom af alla andra djur, hafva vi människor mycket att lära.

Svinen utmärka sig bland annat för en långt drifven samhörighetskänsla. Om en svinahjord blir anfallen af vargar eller andra fiender, så deltaga alla svinen i försvaret och intet enda svin är så fegt, att det skulle lämna en vän i nöden. — Männe man alltid kan säga detsamma om oss människor?

Rätt hade den vise konung Salomo i tiden, när han sade, att djuren genom sitt exempel kunna lära människorna att fullgöra sina plikter.

Akta elden i stall och ladugårdar! är en varning, som ej för ofta kan uttalas. Tillåt aldrig, att någon röker i uthusen eller deras omedelbara närhet.

Kvinnan, modern, kan göra mycket för att förbättra djurens ställning. Må hon göra det, må hon alltid använda sitt förmil-

drande inflytande. Må hon lära sin son, att han är feg, när han slår, att han är modig, när han försvarar den svagare. Må hon inplanta i sin dotters bröst, att hvarje ädel kvinna skall skänka hjälp och tröst, när och hvar hon kan. Glömmen icke,

att kvinnans ord och kvinnans tår
kan hindra slag och läka sår.

Nu några ord om jakten!

Vid *jakt* må man städse komma ihåg, att sådan under den tid djuren äro fridlysta är fullkomligt förkastlig samt i allo värd det straff lagen härför utsätter. Sedan jakten lofgifvits, må man fara fram med eftertanke och skonsamhet under dess utöfning. Det är ej meningen att utrota *alt* matnyttigt vildt, utan att taga däraf blott så mycket, som kan anses oundgängligen nödvändigt. En misshushållning härvidlag skall såsom hvarje annan sådan medföra beklagliga följder, till skada både för hela landet och innevånarene i detsamma. Låt bli att på jaktfärder skjuta annat än matnyttigt vildt. Det är stor synd att härja och att göra det i onödan är ett ännu större brott.

Det är väl känt, att en ej ringa del af vår skärgårdsbefolkning, kanske därför att den ej är underkastad tillräcklig uppsikt, både företager plundringståg mot sjöfåglarnas bon och ägg samt jämväl idkar skytte på en tid, då ungfågeln är stadd i utveckling; därvid tagande antingen ungarna från modern eller modern från ungarna. Vi vilja därför till denna befolkning rikta en allvarlig uppmaning att undvika detta, påminnande om, att ett dylikt obehagligt förfarande länder densamma till egen skada, ty genom dylika härnadståg blir fågelstammen allt fattigare och fattigare, ja krymper slutligen till ett intet. Och om detta får inträffa, hvilken stor förlust blir ej detta just för skärgårdsbefolkningen, som ju i sjöfågeln har ett viktigt födoämne och en ej mindre viktig saluartikel. Vi vilja tillika påminna om, att straffet för ett handlings sätt af den art vi ofvan framhållit blir svårt nog, om detsamma blir upptäckt.

Då vi jämväl erfarit, att också vid salskytte bedrifves djurplågeri af svårare art, ville vi påminna alla, som syssla med nämnda djurfångst om att härvidlag liksom i alla andra fall behandla djuren med mildhet samt att *göra deras dödsqual så korta och så lindriga som möjligt.*

Vid alt *fiske* åter måste vi ihågkomma, att fisken, där detta låter sig göra, bör slaktas omedelbart efter upptagandet från vattnet. Fiskens kött blir därigenom långt smakligare än om den får under en längre tid själf dö. En hvar, som i städerna eller annorstädes tillsaluhåller fisk, bör ovillkorligen undvika att vid uppvägandet lefvande träda fisken på besmanskrok. Antingen bör den före uppvägandet slaktas eller också vägas i kasse. Vi böra betänka, att alla djur hafva känslor lika väl som vi själfva, och att ett plågsamt behandlingssätt mot dem är lika förkastligt som att bereda människor lidande och smärta.

Slutligen upprepa vi till eder alla, så väl män som kvinnor, denna allvarliga uppmaning:

När djurens dödsstund är kommen, låten den då blifva så smärtfri som möjligt!

Den enkla lag, som bör tillämpas vid all slaktning, är denna:

Döda så ögonblickligt och så omedvetet som möjligt och ränn icke knifven i ett djur, innan det blifvit bedöfvadt! Slakta aldrig ett djur i andra djurs åsyn!

Och låt aldrig barnen få närvara vid slakt!

Aflägsna barnen så länge som möjligt från allt grymt, rått och fult! Att barnets sinne är vekt och tager lätt intryck, veta vi alla. Det kan ej annat än skada barnet att få se, att ett tamt husdjur, som det vant sig att anse som en vän, slaktas och ätes upp.

Något annat, som vi äfven ville bedja eder om, är:

Använden till slakt endast inöfvade, vana slaktare!

Ja, låtom oss alla efter förmåga värka för fridens återställande på jorden, för den af synd och sorg rubbade fridens och harmonins återställande. Välsignelse skall följa i våra spår, om vi äro rättvisa, milda, barmhertiga mot alla våra medskapade varelser.

»Salige äro de barmhertige, ty dem skall ske barmhertighet», heter det.

Enligt Bibeln tager *hela skapelsen* — således äfven djuren — med oss del i hoppet att en dag varda fria från förgängelsens trældom. Ja, vi veta, »att hvart och ett kreatur med oss suckar och ängslas alt härtill».

Och Bibeln säger äfven, att skapelsens längtan och hopp skola få sin uppfyllelse i det nya, i det tusenåriga riket. Då

skall den vansklighet, den nu mot sin vilja varit underkastad, varda borttagen, striden, kampen för tillvaran skola upphöra.

»Och jag skall på den tiden», heter det, »göra dem ett förbund med vilddjuren på marken, med fåglarna under himmelen och med maskarna på jorden och borttaga båge, svärd och krig uti landen och låta dem bo säkra. Man skall ingen sarga eller fördärfva på mitt hälga bärg».

Och om vi också måste uppoffra något för att kunna hjälpa ett djur, som lider, så låtom oss dock göra det, ty äfven på denna handling kan tillämpas det vackra språk, som säger:

»Hvad I hafven gjort en af dessa minsta, det hafven I ock gjort mig».

Föderordning.

Klockan 5 f. m. borttages affallet, krubban rengöres och stallet rengöres i sin helhet. Hästarna vattnas, hvarefter de kortbindas och utfodras med $1\frac{1}{2}$ kg hö.

Kl. 6 f. m. gifves $1\frac{1}{2}$ kilogram hafre och $\frac{1}{2}$ kg hackelse.

Kl. $6\frac{1}{2}$ f. m. ryktas hästarna.

Kl. 9 f. m. gifves 1 kg hafre och $\frac{1}{2}$ kg hackelse.

Kl. 12 f. m. vattnas hästarna.

Kl. $12\frac{1}{2}$ gifves 1 kg hafre och $\frac{1}{2}$ kg hackelse.

Kl. 2 e. m. (rykt). Om hästarna då äro ute, ryktas de vid hemkomsten.

Kl. 4 e. m. $1\frac{1}{2}$ kg hafre och $\frac{1}{2}$ kg hackelse.

Kl. 7 e. m. vattnas hästarna, hvarefter $2\frac{1}{2}$ kg hö gifves.

Kl. $7\frac{1}{2}$ e. m. sprides ströet och hästarna nedbindas.

Djuren bidraga i väsentlig mån till såväl människans beklädnad som hennes föda och de draga dessutom ofta den tyngsta delen af hennes arbete. Människan handlar därför både orättvist och otacksamt, då hon, som beklagligtvis ofta sker, misshandlar och plågar djuren; hon borde i stället vårda och skona dem.

Många goda exempel kunna vi människor taga af djuren, hvilka ofta äro mera arbetsamma, trogna, flitiga, barmhjärtiga, deltagande, försiktiga och försonliga än vi själfva.

Vi anföra här såsom bevis därpå t. ex följande:

I en prostgård i Småland fans för några år sedan en storväxt och stark hund, hvilken under flera år var fårens trogna vaktare och försvarare, hvarför han ock erhöll namnet Herden. En afton i slutet af september månad kommo fåren som vanligt hem, men till allas stora sorg saknades deras herde. Följande morgon, så snart det dagats, sändes flera personer ut för att söka hunden, och slutligen fingo de se honom liggande orörlig på en gräsplan. De fruktade, att han var död, men då de kommo närmare, lyfte hunden på hufvudet, och de funno då till sin öfverraskning och glädje, att i hans varma, goda päls låg ett litet lam gömdt, hvilket under den kulna höstnatten där funnit skydd för väderlekens kylande invärkan. Det lilla lammet hembars, hvarvid »Herden» glädjestrålade följde med till prostgården, där alla, snart underrättade om förhållandet, skyndade ut för att smeka den trogna hunden, och den gamle prosten yttrade med högtidlig stämma till de församlade: »Här se vi nu, mina kära vänner, huru ett troget djur för oss alla i verkligheten tillämpat den härliga liknelse, vår Frälsare i sitt evangelium framställt om den trogne herden, som lämnade hjorden för att återfinna ett borttappadt får; hvilken händelse vi alla böra förvara i vårt minne».

Begagna aldrig kalla betsel för din häst!

Sitt ej på lasset, då du far uppför backe!

Piska ej din häst!

Sparka aldrig hund eller katt, som råkar vara dig i vägen!

Ofreda icke småfåglarna, som lyfta våra sinnen och därjämte äro våra bästa bundsförvandter mot skadliga insekter.

Sätt upp hållkar för fåglarna och strö ut foder åt dem under vintern!

Väg aldrig lefvande fisk på besmanskrok och uppträd den ej på vidjor!

Se till, att hunden alltid har tillgång till friskt vatten!

Skall du döda ett djur, så gör det så fort och smärtfritt som möjligt!

Håll dina djur rena, ty de älska snygghet och befinna sig väl deraf!

Tänk på, att luft och ljus äro lika nödvändiga för djur som för människor!

Akta elden i stall och ladugårdar!

Lär barnen att älska och känna deltagande för djuren!

Låt barn aldrig vara närvarande vid slakt!

